

Nationaløkonomisk Forening

afholdt Møde Torsdagen d. 27de November. **Aleksis Petersen** indledede en Forhandling om

Varetagelsen af de økonomiske, særligt de kommercielle Interesser.

I Spidsen for sine Bemærkninger stillede Indlederen den Betragtning, at den tilbørlige Omsorg for de økonomiske Interesser er af den største Betydning, — og det for hele Nationen. Om Handelsstandens Interesser varetoges tilfredsstillende eller ej, angik ikke blot selve Handelsstanden; men vi Alle — Nogle mere direkte, Andre mere indirekte — berørtes følelig heraf. — — De økonomiske Interesser blev neppe varetagne paa den mest tilfredsstillende Maade i Danmark. I de Regeringskontorer, der navnlig havde at gjøre med Sager vedrørende Næringsvæsenet, sad der Embedsmænd med gode juridiske Kundskaber og betydelig Kontorfærdighed; — men deres økonomiske Kundskaber vare af en lettere Art. De økonomiske Lovforslag udarbejdedes i Danmark af Mænd, der manglede økonomisk Sagkundskab. Regeringskontorerne følte selv Mangelen, og søgte derfor ofte Assistance udenfor Kontorerne: der var vel neppe Regeringskontorer der i højere Grad end de Kontorer, der have at gjøre med økonomiske Sager, tyede til Sagkundskaben udenfor Kontorerne; at denne til Stadighed maatte paakaldes var dog vist lidt abnormt. Rigsdagens Medlemmer valgtes efter politiske Hensyn, ikke efter økonomiske; derfor kunde man ikke være sikker paa i Rigsdagen at finde det fornødne Korrektiv ligeoverfor de

økonomiske Lovforslag. Faktisk havde Rigsdagen i al den Tid, den havde bestaaet, talt talrige Repræsentanter for de landøkonomiske Interesser, men yderst faa for de industrielle og kommercielle. Hvad kunde der nu gjøres for at sikre den økonomiske Sagkundskab en noget større Indflydelse paa den økonomiske Lovgivning? Taleren omtalte det i Tyskland meget diskuterede Forslag om Oprettelsen af et «nationaløkonomisk Senat». Han vilde ikke anbefale noget Lignende for Danmark; men han anbefalede en Omordning af Regeringskontorerne paa den Maade, at ensartede Sager saavidt muligt samledes under et Ministerium (for Agerbrug, Industri og Handel), eller maaske bedre under et økonomisk Departement. Forskjelligartede Sager maatte ikke blandes sammen paa ét Sted; men Ordningen burde være klar, og af en saadan Natur, at det vilde blive lettere for Kontorerne at sikre sig den fornødne økonomiske Sagkundskab. I flere af Udlandets Stater (Frankrig, Italien, Preussen, Østrig osv.) havdes der økonomiske Ministerier; i andre økonomiske Departementer. Men selv om Statsadministrationen ordnedes paa den korrekte Maade, maatte der dog skabes Organer, gennem hvilke de i de økonomiske Foranstaltninger umiddelbart Interesserede kunde udtale sig. Landbointeresserne og de industrielle Interesser havde — selv om maaske ikke fuldt tilstrækkeligt — saadanne Organer; de kommercielle Interesser vare derimod meget stifmoderligt behandlede. Handelsforeningerne i Kjøbstæderne havde saagodt-som slet ingen Betydning; Grosserer-Societetet i Kjøbenhavn og dettes Komité betød vel adskilligt mere; men hvor spinkel Komitéens Organisation er, og hvor aldeles ufyldstgjørende Komitéens Virksomhed er, viste Indlederen gennem en udførlig Udvikling. Vi trængte til Institutioner i Analogi med Udlandets Handelskamre. De engelske Handels- og Industribyer besad næsten alle Handelskamre, frivillige Institutioner der ofte virkede med stor Kraft og betydelige Resultater. 52 af dem havde forenet sig i en fælles Association, der for hele Riget gjorde, hvad de enkelte Kamre gjorde hvert for sit Distrikt. (Taleren presenterede Dirigenten et Exemplar af denne Associations sidste Aarsberetning). I de fleste af Kontinentets frem-

skredne Lande var Handelskamrene organiserede af Staten, ved Lov. I Frankrig raadførte Regeringen sig med Handelskamrene efter ganske anderledes Dimensioner end dem, vi kjendte fra vore egne Forhold. (Taleren overrakte Dirigenten en Beretning fra Handelskamret i Paris). I Tysklands forskjellige Stater fandtes der et særdeles betydeligt Antal Kamre, i Østrig 29 ved Lov oprettede, i Ungarn, Italien og andre Lande ligeledes Handelskamre, organiserede af Staten. Taleren gjorde Rede for disses Organisation og for deres Virksomhed. Han omtalte særligt deres Aarsberetninger og andre Offenliggjørelser. (For Forsamlingen fremlagde han Beretninger fra Kamrene i Bremen, Leipzig, Köln, Württemberg, Wien, Budapest osv.) Stod Valget mellem private, frivillige Foreninger og officielle, obligatoriske Kamre, foretrak han de første; men havde man kun Valget mellem Intet og tvungne Handelskamre, foretrak han ubetinget de sidste. Der burde i Danmark oprettes Handelskamre, til hvilke ikke blot Grosserere men ogsaa Detailhandlere — der jo ogsaa havde betydelige Interesser — skulde være valgberettigede. I det Mindste i Kjøbenhavn burde der oprettes et Handelskammer, men helst flere rundt om i Landet.

Grosserer **Fritsche**, Medlem af Grosserer-Societetets Komité, takkede Indlederen for hans interessante Oplysninger og kunde i al Almindelighed slutte sig til ham i Ønsket om mere Energi hos Handelsstanden samt om Indførelsen af Institutioner, der med større Kraft kunde varetage Handelsstandens Interesser. Ligeledes var han enig med ham i Ønsket om større Sagskundskab i Ministerierne og om at faa en Drøftelse af Konsulatforholdene. Han tvivlede ikke om de Værkers Fortrinlighed, som de udenlandske Handelskamre udgav, men derimod betvivlede han, at Forretningsmænd, naar Forretningernes uafviselige Krav skulde fyldestgøres, fik tilstrækkelig Tid tilovers til at studere disse omfangsrige Værker. Der var iøvrigt ingen Tvivl om, at Sligt ogsaa kunde præsteres her hjemme, naar vi blot vilde betale, hvad det kostede, thi den fornødne videnskabelige Bistand kunde let bringes tilstede. — Han havde iøvrigt faaet det Indtryk, at Indlederen ikke havde fordelt Lys

og Skygge relfærdigt. Medens han saa alt det Herlige i de frivillige engelske og de lovbefalede tyske og franske Handelskamre, saa han Forholdene her meget mørkt. Han havde ikke omtalt, at Organisationen af hele den tyske Handelsstand var ganske som hos os; enhver tysk i Registeret indskreven Kjøbmand var Vælger til Handelskamret og skulde tillige betale — ufrivillig ligesom hos os — sit Kontingent til Afholdelse af Kamrets Udgifter. Dette burde saa meget mere fremhæves, som der for Tiden efter Avertissementer i Aviserne at dømme, forsøgtes sat i Scene her en Bevægelse imod det tvungne Bidrag til Grosserer-Societetet. Han maatte gjentage, at forøgede Udgifter vilde foranledige forhøjede tvungne Bidrag fra de ærede Medborgere, som havde Grosserer-Borgerskab, og dertil var der hos Vedkommende hidtil ikke vist særlig Lyst. — I de fleste Henseender kunde han ikke se nogen Forskjel paa de udenlandske Handelskamre og vort Societets Komité. Idet han bemærkede, at man ikke burde maale Komitéens Beretning i alenvis, i hvilket Tilfælde den visselig vilde falde igjennem imod de voluminøse tyske Beretninger, udviklede han, hvorledes de Opgaver, der vare tildelte de tyske Handelskamre i mange Træk vare de samme som dem, det paahvilede Grosserersocietetet og dets Komité at varetage. Naar man, som af Indlederen meget rigtigt hævdede, saa bort fra Personerne og kun holdt sig til Institutionen, var der egenlig kun Forskjel i et eneste Punkt: den Magtfulde, der var tildelt Komitéen, hvilken var langt ringere end de fremmede Handelskamres. Man maatte beklage, at, efter Indlederens Paastand, Komitéens Organisation og dens Beretninger vare saa lidet kjendte i Handelsstanden, men Behrejdelsen herfor ramte de Handelsmænd, som ikke mødte paa Generalforsamlingerne og som ikke engang gad hente Beretningen i Børskontoret. For saadanne Handlende passede ganske vist ikke det engelske Frivillighedssystem; for dem maatte der gives obligatoriske Bestemmelser. — Han skulde sluttelig fremhæve, at uden Støtte fra oven, fra det Ministerium, hvorunder Handelsforhold sortere, var Komitéen magtesløs. Man var ofte altfor tilbøjelig til at forudsætte, at Handelsmænd ikke havde den rette Sans for det

Heles Vel, og at fremførte Forslag eller Klager kun vare Udtryk for egne Interesser.

Aleksis Petersen havde udtrykkeligt gjort opmærksom paa, at Forskjellen mellem den kjøbenhavnske Komité's og de udenlandske Handelskamres Opgaver, udtrykt i Ord, ikke var stor; men mellem den Maade, hvorpaa Opgaverne i Praxis forstodes hist og her var Forskjellen desto større; med andre Ord: Virksomheden var hist en ganske anden end her. Udgivelsen af Beretninger vare begribeligvis ikke Hovedsagen. Handelsstanden i Ulandet satte dog megen Pris paa dem, — ellers vilde de naturligvis ikke blive bekostede i saa stort Omfang og paa saa mange Steder —, og af dem lærte man Virksomheden at kjende.

Grosserer **Thune** sluttede sig i Hovedsagen til Fritsche. Aleksis Petersen havde anført, at Toldloven ikke tilfredsstillede Nogen; men det var en uløselig Opgave for en Toldlov at tilfredsstille Alle, om saa Gud Fader havde udarbejdet den. — Det syntes ham, at Aleksis Petersen vel meget havde reduceret Grosserersocietetets Komité; dens nuværende-Virksomhed vilde Taleren lade uberørt, da han selv er Medlem af Komitéen, og han vilde kun henpege til den nærmeste Fortid: Den havde under meget vanskelige Forhold været en stor Støtte for Handelsstanden, — saaledes maatte man mindes dets Formands Virksomhed i 1857. Fra Grosserersocietetet var Impulsen udgaaet til vor nuværende Fimalov og til Sø- og Handelsrettens Oprettelse. Taleren fremhævede endvidere den betydelige Virksomhed, der udfoldedes ved at uddele Legater, give Understøttelse og Fribolig (de Suhr'ske Friboliger). Over hundrede Enker og Børn af Grosserere understøttedes saaledes. Dette burde man dog ikke overse. Med Hensyn til Udgivelsen af Værker osv. stod Komitéen ganske vist meget tilbage. Men paa samme Tid Indlederen havde anket over det ringe Bidrag, der nu afkrævedes Grossererne i deres Egenskab af Medlemmer af Societetet, havde han rost Handelskamrenes store Arbejder; naar lignende efter hans Forslag skulde udgives af det kjøbenhavnske Grosserersocietetets Komité, vilde det medføre betydeligt større Udgifter — her var en Modsigelse. Udfoldedes der ikke

nogen Virksomhed, var det Handelsstandens egen Skyld; den kunde jo selv supplere Societetet med saadanne Mænd, som den antog bedst vilde fremme dens Interesser. Rammen til Udfyldning erkjendte jo Indlederen for at være tilstede. Man maatte erindre, at Handelen var en fuldstændig fri Næring. Taleren troede ikke, at alle vor Handelsstands Medlemmer kunde drage Nytte af Handelskamre. I en lille Provinsby, han kjendte havde man aabnet en Børs for at ophjælpe Byen; den blev først besøgt af c. 100 Mennesker, men saa aftog Besøget, tilsidst kom Ingen, og man lukkede. Saaledes vilde det ogsaa gaa med Handelskamre hos os, de tiltrængtes ikke, i ethvert Fald ikke i Provinsbyerne.

Eratsraad, Nationalbankdirektør **Levy**, havde ønsket ved denne Lejlighed at kunne indskrænket sig til Tilhørerens behageligere Rolle, men den Maade de foregaaende Talere havde stillet sig til Indlederens Foredrag, nødte ham til at udtale, at det var en Misforstaaelse deri at finde et Angreb paa Grosserersocietetets Komité. Det var et stort Stof, Indlederen havde gennemløjet, og Hensynet til Tiden havde faaet ham til for meget at holde sig til Spørgsmaalet om Handelskamrenes Organisation, medens Taleren kunde have ønsket, om Indlederen var gaaet noget mere praktisk tilværks ved at fremdrage den af disse udfoldede Virksomhed; thi i saa Henseende taalte Komitéen ingen Sammenligning med Handelskamrene, og neppe Mange af de Tilstedesteværende vidste nogen Besked om, hvad Handelskamrenes Aarsberetninger befattede sig med. Han vilde ikke fremdrage dem i de store Byer, hvor der forelaa store Opgaver, men vilde nøjes med at henvise til en mindre Handelsby som Flensborg. Hvad fandtes nu i dettes Handelskammers Aarsberetning? Først en Redegjørelse over de i Aarets Løb behandlede almindelige Spørgsmaal og Paavisningen af nødvendige Forandringer i Byens særlige Interesser. Dernæst Betragtninger og Oplysninger om Høstforholdene i Byens Opland og Indflydelsen paa Udenrigsforholdene i samme; Beretning om Byens Handelsrøre i de vigtigste Handelsbrancher, ligesaa om Skibsfarten, om de økonomiske Instituters, særlig Bankernes Virksomhed; Meddelelser

vedkommende den store Industri; Udtalelser om Toldlovens, Jernbanetogenes og Postordningens Indflydelse paa Handelsforholdene o. s. v. Taleren tillagde slige Beretninger den største Betydning. Herved kom Avtoriteterne, særlig de vedkommende Ministerier, udførlig regelmæssig til Kundskab om Trangen til Forandringer og Reforme for de enkelte Byer og for hele Landet, men navnlig fandt han heri et vigtigt Opdragelsesmiddel for den yngre Handelsstand. Virksomme og nyttige Handelskamre trængte til dygtige Kræfter og i den Henseende — det nyttede ikke at fortie det — stod vor Handelsstand temmelig meget tilbage. En tarvelig Skolegang og en tarvelig Uddannelse paa et Handelskontor var ikke altid nok for at blive en dygtig og for sit Samfund nyttig Kjøbmand, hertil udfordredes vedholdende og videregaaende Uddannelse og her forelaa en vigtig Opgave for os Ældre til at bringe de Yngre til at erkjende Rigtigheden heraf. Det var saaledes et smukt og nyttigt Hverv der paahvilede Handelskamrene; men skulde et Handelskammer virke med Held, da maatte samme tildels kunne raade over Kræfter, der mod passende Løn kunde ofre hele deres Tid til Bedste for samme; det maatte have en økonomisk uddannet Sekretær som Medhjælp, saa at den praktiske Indsigt kunde forenes med den theoretiske Uddannelse. Kamrenes Organisation lagde han mindre Vægt paa og lige saa lidt Maaden, hvorpaa Medlemmerne valgtes; Hovedsagen var at man var sig Formaalet og dettes vidtgaaende Betydning klart bevidst.

Grosserer **Mannheimer** var vis paa, at Alle vare enige med Indlederen i, at Handelsstanden burde have en fyldigere og bedre Repræsentation, end nu var Tilfældet. Den Uoverensstemmelse, der var fremkommen mellem nogle af Talerne og Indlederen, var navnlig opstaaet deraf, at Indlederen havde anvendt en anden Maalestok for Grosserersocietets Komitéens Virksomhed, end den man med Billighed kunde anlægge. Udlandets Handelskamre havde ganske anderledes udvidede Formaal end Komitéen, hvis Medlemmer kun vare Repræsentanterne for en enkelt Korporation — Grossererne; — dets Opgave var saaledes meget begrænset, ellers vilde det ikke

have staaet saa meget i Skygge ved Sammenligning med Handelskamrene. Han ønskede, at Handelskamre kunde komme til at bearbejde det statistiske Materiale af kommerciel Natur, som Statistisk Bureau nu behandlede ligesom der af det Materiale, der aarlig samledes i Udenrigsministeriet i Beretningerne fra de danske Konsuler i Udlandet, vilde af sagkyndig Haand kunne udarbejdes Oplysninger, der vilde være til Nytte for Handelsstanden i det Hele. Personerne fandt vi nok, naar vi først havde Kamrene. Vore Institutioner savnede Vexelvirkning med Publikum; det laa i den danske Karakter vel meget at vente paa Impulser fra oven.

Overkrigskommissær **Madsen** kunde fatte sig i Korthed, da meget af, hvad han vilde have sagt allerede paa fyldigste Maade var udtalt af Etatsraad Levy, til hvem han derfor ganske kunde slutte sig. Taleren saa jo noget anderledes paa Handel og Skibsfart m. v. end de fleste Tilstedeværende der vare stillede midt i Bevægelsen, medens han saa at sige betragtede den udvendig fra; deraf fulgte forskellige Synspunkter. Det foreslaaede Handelsdepartement maatte vel nærmest betegnes som et registrerende Bureau, men han var ganske overbevist om, at der heraf med Tiden vilde udvikle sig en dirigerende Virksomhed; denne maatte nemlig først og fremmest støtte sig til et nøje Kjendskab til den hele økonomiske Bevægelse, men for at denne kunde overskues i hele sit Omfang, var det nødvendigt at hver enkelt Branche blev fulgt og iagttaget med størst mulig Opmærksomhed og Nøjagtighed. Han opfattede det omhandlede Departement derfor saaledes, at der i dette vilde blive opsamlet og bearbejdet et rigt og yderst værdifuldt Fond af Kjendsgjerninger og han kunde ganske slutte sig til denne Tanke. — Hvad Udgifterne angik, saa havde der været talt endel herom; han vilde minde om Indtægterne, d. v. s. om Nylden af et systematisk Studium af Statistiken. Et lille Exempel kunde vise dette. Det viste sig f. Ex. at der bestaar en Forbindelse mellem Varernes Værdi, Skibsfartens Omfang og den optjente Bruttofragt; ligesaa kunde det ved Statistiken eftervises, i hvilken Handelsforbindelse Konkurrencen gjorde sig stærkest gjældende. Det vilde ganske vist være af stor Nytte om en Rheder eller

Kjøbmand kunde faa slige Spørgsmaal opklarede, thi hvor Konkurrencen var stærk, der var der følgelig ringere Udsigt til Fortjeneste. Et andet Exempel paa Nyttens af vel ordnede, statistiske Data kunde hentes fra den fortrinlige svenske Handelsstatistik; man kunde deraf se Indførselen i alle Byerne langs hele den svenske Kyst og baade Varerne, deres Kvantitet og Værdi, og Stedet hvorfra de vare indførte, fandtes angivne. En slig Oversigt for Varer, der enten fremstilledes eller havde paa Oplag her i Landet, ordnet for de forskjellige Lande var dog ganske vist til Nytte for Handelsstanden. Han skulde ikke gaa videre med disse Exempler, men sluttelig fastholde, at et Handelsdepartement, der arbejdede i de anførte Retninger, ved sin Avtoritet vilde være en kraftig Støtte for mange, nyttige Foranstaltninger.

Aleksis Petersen vilde — da Tiden var kort, og da han i alt Væsenligt kunde henholde sig til Elatsraad Levy, og til dels til Grosserer Mannheim og Overkrigskommissær Madsen — ikke forlænge Diskussionen. Til Grosserer Thune vilde han derfor kun bemærke, at han (Indlederen) ikke havde anket over de 20 Kr., Grossererne bidrage til Societetet. Han havde — som noget rent Faktisk — anført, at en Mand, naar han tager Borgerskab som Grosserer i Kjøbenhavn, derved bliver Medlem af Societetet, hvilket giver ham Ret til at møde paa Generalforsamlingen og til at vælge Komitéens Medlemmer, medens Pligterne bestaa i at svare et vist Kontingent. Om denne Tvangsordnings gode Sider eller daarlige Sider, derom havde Indlederen slet ikke udtalt sig; i saa Henseende havde han ikke «anket» over Noget, — og den af Grosserer Thune berørte «Modsigelse» existerede følgelig ikke.

Grosserer **Fritsche** udtalte, at Grosserer-Societetets Komité maatte have flere Midler og mere Magt, naar det skulde udrette mere, end det nu udretter. I Udlandet var saa vel offentlige Avtoriteter som Private forpligtede til at give Handelskamrene de fornødne Oplysninger.

Aleksis Petersen: Altsaa dog et Fortrin ved Udlandets Handelskamre, fremfor den kjøbenhavnske Komité.

Højesteretssagfører **Octavius Hansen** udtalte, at Alle sikkert

vare af den Mening, at der var overmaade Meget at gjøre her i Landet i økonomisk og kommerciel Retning. Indlederen havde antydet to Veje til at skaffe Midler tilveje, dels Regeringsavtoriteter og dels et af Handelsstanden selv dannet Organ. Han kunde have ønsket en Redegjørelse for, hvorledes Arbejdet skulde fordeles mellem disse Organer. Og hvor skulde Pengene komme fra? Fra Rigsdagen fik man dem ganske vist ikke. De maatte altsaa tages ved tvungen Ligning eller frivillige Bidrag. Men dette Sidste forudsatte en Interesse, en Almendannelse, som endnu ikke fandtes. Ønskeligt havde det været, om Indlederen med Hensyn til den af ham omtalte forkerte Fordeling af Sagerne mellem Ministerierne var gaaet noget mere i Detail og havde paavist, hvorledes Oprettelsen af det nye Departement for økonomiske Sager lod sig gennemføre. Toldvæsenet var væsentlig af fiskal Interesse og burde derfor høre under Finansministeriet. Han troede ikke, at man vilde faa en heldig Ordning ved at samle Ting, der nu hørte under forskellige Ministerier, i ét Departement. Konsulatvæsenet hørte naturlig under Udenrigsministeriet. Med Hensyn til Sagkundskaben i Ministerierne maatte han give Indlederen Ret i, at den statsøkonomiske Uddannelse var særlig paa sin Plads i Finans- og Indenrigsministeriet. At man dog valgte saa mange Jurister til disse Ministerier, laa i Regeringskontorernes stadige System med Love og Lovgivningsarbejde. Men det Nye skulde heller ikke udgaa fra Regeringskontorerne; de skulde væsentlig være receptive. Impulserne skulde udgaa fra dem, der bevægede sig i Forretningslivet og af Erfaring kjendte Manglerne.

Etatsraad Nationalbankdirektør **Levy** fremhævede, at det ved en ren «Tilfældighed» nylig var blevet oplyst, at vi ved Indførelsen af visse Varer i Frankrig kom til at betale en Told, der i Forhold til alle andre Land (med Undtagelse af Grækenland) var som 33 imod 15. Dette var et Exempel paa, hvad et Handelskammer burde have sin Opmærksomhed rettet paa. Naar der var spurgt om hvorfra Pengene skulde komme til Bestridelse af Udgifterne ved virksomere Handelskamre, da vilde han anbefale at forhøje Kontingentet for hver af de

1800 Grosserere med 10 Kroner aarlig. Til et sligt nyttigt
Formaal vil sandelig ingen Handlende, der havde sand Inter-
esse for sin Stands Virksomhed, nægte sit Bidrag.

Til Medlemmer af Nationalek. Forening optoges:

Christensen, H. V., Varemægler,
Green, Th., Grosserer,
Hage, C. D., Grosserer, Konsul,
Hennings, S., Justitsraad,
Jensen, Rud., fh. Konsul paa Hongkong,
Salomon, Sekretær i Landmandsbanken,
Schøller, Kammerjunker, Fuldm. i Udenrigsministeriet,
Simonsen, H. J., Grosserer,
Trap, Fr., Trykkeriejer,
Trier, S. M., Manufakturhandler.
